

ZPRAVODAJ

jeskyňářského oddílu OT TJ Zbrojovka Brno

NAGELOVA PROPAST ve Sloupských jeskyních

/ Zpráva o výzkumu /

Tato mohutná podzemní propast zaujme bezpochyby pozornost každého návštěvníka procházejícího Sloupsko-Šošůvskými jeskyněmi. O to více pak k sobě přitahuje jeskyňáře, kteří se zde, krok za krokem, pokoušeli proniknout za záclonu obestírající tajemství této části jeskynního bludiště.

Propast nese jméno člověka, který první vstoupil na její dno. Byl to Johannes Antonius Nagel, kdo v březnu roku 1748 sestoupil Stupňovitou propastí do spodního patra a podal jeho první seriózní popis. I když jím líčená situace se značně liší od dnešní skutečnosti, je vysvětlení těchto nesrovnalostí vcelku logické uvážíme-li, že situace v periodicky zaplavovaných jeskyních se neustále mění. Není divu, že nastalé změny nebyly nikým evidovány, protože od Nagelovy explorační až do příchodu Dr. J. Wankela v 50. letech minulého století nikdo jiný další zprávy nepodal. Jaké mohly být informace o spodním patře, když v r. 1815 píše J. Horký: "Malý potok teče tam po rovině a omývá písečný kopec, na kterém leží mnoho kostí" / I /.

Existence vodopádu, popsaného Nagelem, o níž se prof. Absolon / který v letech 1899-1912 podnikl do spodního patra asi 90 sestupů / vyjadřoval dosti skepticky, byla prokázána až v listopadu 1912. / II /.

Pokusy dosáhnout okna ze kterého vodopád vytékal však byly řadu let neúspěšné. Teprve v říjnu 1945 se podařilo horolezci F. Vlkovi proniknout do otvoru, později nazvaného Nagelovým oknem a objevit tak Vodopádovou chodbu.

Uváděním dalších informací bych však zabíhal zbytečně do detailů týkajících se spíše hydrologie Sloupských jeskyní, což je téma na další samostatný článek. Protože podklady k sestavení přehledu hydrologické situace máme z větší části v našem archivu k dispozici, příležitostně se o to pokusím. Popis Vodopádové chodby viz I a II. Pro úplnost stačí poznamenat, že při povodni v dubnu 1947 zmizel Kulmový stupeň a zanikla Nagelova tůň na dně Nagelovy propasti / III /.

V létě roku 1900 sledoval prof. Absolon v komínech za Kolmou propastí silný průvan vyrážející ze skalní stěny. Jeho teplota byla poměrně stabilní, kouřová zkouška v propasti Postranní vyhloučila původ průvanu z této prostory. Proto byly zahájeny další průzkumné práce a ve dnech 25-27. srpna 1900 se podařilo prof. Absolonovi a jeho dělníkům proniknout do horních partií Nagelovy propasti, tam, kde je dnes horní můstek. Bohužel, Absolonův popis průstupu propastí, vykonaný v roce 1902, postrádá jakékoliv údaje, které by mohly být vodítkem pozdějším generacím. Informace, že dával dělníkům signály píšťalkou a že padající stalagmit rozbil tři příčky žebříku a skulil se přímo do potoka nám příliš platny nebyly. Proč vystupoval propastí nahoru když sestup je pohodlnější je také zajímavé. V roce 1908 byla propast zpřístupněna a byly zřízeny oba můstky jak je známe dodnes.

V roce 1943 dosáhli blaněští jeskyňáři Bočkova okna a téhož roku byla objevena i Chodba průvanů. Přestože údaje o prioritě objevu této chodby se v literatuře poněkud liší, předpokládám, že nám nepřísluší se touto problematikou zabývat. Vráťím se k ní ve zprávě o průzkumu Dómu skřítků.

Toto je zhruba souhrn všech údajů o Nagelově propasti, které jsme shromáždili před započatím našich výzkumů jejichž cílem bylo vystoupit až ke stropu a tak upřesnit její hloubku. Dalším úkolem bylo zjištění možností dalších odboček, které by mohly vést z propastí a v neposlední řadě i konkrétní zjištění spojky mezi Nagelovou propastí a Wankelovými jeskyněmi. O tomto spojení v literatuře zmínka neexistuje a vycházím pouze ze dvou ústně sdělených informací. První mi sdělil Dr. L. Slezák, kterému před léty vyprávěl Ing. Gorgoň o propástece, vedoucí z Wankelových jeskyní k Nagelově propasti. Ve druhém případě se o svůj poznatek se mnou podělil Dr. P. Ryšavý. Při mapování, které prováděl ve 40. letech, upoutal jeho pozornost ve Wankelových jeskyních neprůlezný otvor, z něhož byly občas slyšet hlasy. Proto do tohoto otvoru spustil zapálenou karbidku - a ta se objevila v oblasti jižní stěny Nagelovy propasti ve výši asi 20 m nad úrovní Bočkova okna.

Účelem našich prací nebylo v žádném případě zpochybňování výsledků našich předchůdců. Naopak jsme se o tyto výsledky

opírali a dále je doplňovali. Pro určování výšek jsme jako základ použili nivelování Dr. Ryšavého a Dr. Vodičky z jejich mapy z r. 1948-50. Přesto, že jsme prakticky nic nového neobjevili, předpokládám, že i tento negativní výsledek umazává určité otazníky z mapy Sloupských jeskyní a že zakreslení řezů propasti a dosažení jejího stropu přispívá k přesnějšímu určení její hloubky. Zanedbatelný jistě také není přínos rozvoje a specializace speleopalpinismu při průzkumu kolmých částí jeskyní.

Před popisem prací naší skupiny zahájených v září 1973 uvedu stručný popis lokality / viz přiložené mapy /. Schema propojení Sloupských propastí uvádím pro snadnější přiblížení popisu všem, kdo nemají možnost bližšího seznámení s mapovou dokumentací, která by jim však nebyla moc platná bez osobního poznání.

Stojíme-li na spodním můstku Nagelovy propasti, vidíme šikmo vlevo dole / v jihozápadní stěně / velké nápadné Bočkovo okno - viz označení v mapě a schemech / 1 /. Úplně vlevo, téměř v úrovni spodního můstku, je vidět pod převísem další méně výrazný otvor. To je začátek Chodby průvanů, ke kterému se dostaneme překonáním traverzu jižní stěnou propasti / 4 /. Nikoliv "krkolomný průlom, kterým nejlepší lezec dospěl po hlinité římse bravurně do nového okna nad odporovou hlubinou přes propast " / 1 / / Srovnej s fotografií /ale triviální traverz maximálně III. stupně obtížnosti. Nástup na traverz je nejvýhodnější z Kučerova okna / 2 / , které uvidíme při procházení od spodního můstku k chodbě Stříbrné vpravo nahore, v místě, kde se tato chodba prudce lomí doleva. / 5 / Z Kučerova okna se sestoupí kolmo dolů asi 8 m na pohodlnou hliněnou lavici, projde se velkým oknem / 7 / vytvořeným piliřem přilehlým ke stěně propasti přímo na traverz a jím po 10 m dospějeme k začátku Chodby průvanů. Tato chodba příkře klesá v délce 18 m až k 5 m dlouhému jícnu další 15 m hluboké propásky / 8 /. Za touto propástkou pokračuje ještě Chodba průvanů v délce 25 m až do Dómu skřítků. Po sestupu zmíněnou propástkou / 8 / pronikneme do dómovité prostory odkud lze velmi snadným a nepříjemně blátivým traverzem / 10 / postoupit do Bočkova okna, nebo sestoupit koutem této prostory / 11 / nazvané komín Vzestupu do Rotundy / 12 /. V této blátivé síňce stojí uprostřed výrazný bělostný stalagnát, u jehož úpatí je

malý nevýrazný otvor, kterým se lze obtížně a vlhce nepříjemně protáhnout do dalšího okna a z toho pak slanit na známou sintrovou plotnu ve Wankelových jeskyních. Odtud pronikla 31. března 1943 / opačným směrem než popisují / po rozšíření úžiny před Rotundou do Bočkova okna skupina blanenských jeskyňářů vedených Ing. K. Haasem a J. Jalovým / I /.

Po sintrové plotně lze sestoupit k sifonu 6 ve spodním patře, projít chodbu U písků a propastí Stupňovitou vystoupit zpět do zpřístupněné části jeskyní. Jako exkurze je celá výše popsaná cesta velice vděčná a atraktivní.

První důležitou záležitostí při zahájení našich výzkumů v roce 1973 bylo zabezpečení přístupové cesty do Chodby průvanů. Traverz Nagelovou propastí byl přeskobován a jistící stano ještě byla doplněna novými skobami pro sebejištění. Protože první průzkumné akce probíhaly v jižní části Nagelovy propasti, stalo se výchozím místem Bočkově okno. Sestup z Chodby průvanů byl vystrojen lankovým žebříkem, traverz pod ním zabezpečen lanovým zábradlím. V Bočkově okně jsme uložili lékárničku, další potřebný materiál a zabezpečili telefonní spojení se spodním můstkem a provozní budovou před jeskyněmi.

První výstup byl zahájen převislou jihovýchodní stěnou, cestou 13 - viz schematický náčrtek. Odtud se podařilo proniknout dále jihovýchodní stěnou / 14 / až ke stropu propasti, kde se stěna lomí do převisu nad Kučerovým oknem / 2 /. Na konci tohoto traverzu nedopatřením zůstal až do dnešních dnů zavěšen krátký horolezecký žebříček / 15 /, jehož konec můžeme uvidět z druhé strany stojíme-li na spodním můstku a díváme se pozorně vlevo nahoru. Žebříček, který je nenápadný a neruší pozornost návštěvníků tak dokazuje pravdivost těchto řádků o našem dosažení stropu Nagelovy propasti.

Další výstupy proběhly v jihozápadní stěně, kde se podařilo cestou / 16 / proniknout až k nejvyššímu místu této stěny / 17 /. Odtud pak proběhlo slánění do Bočkova okna a dále na dno propasti, z něhož byl zakreslen průběh celé JZ stěny / viz řez /. Z cesty / 18 / jsme prověřovali četná " okna " viditelná ze spodního můstku. Jedná se však o pouhá vhloubení pod převisy. Na konci cesty 18 se nachází výrazné okno, zřetelně viditelné ze spodního můstku / 19 /. Avšak ani zde není možnost dalšího

pokračování. Název Krštyvo okno vznikl poté, co do tohoto místa doslova vyručkoval po /"technikou lasování"/ zasaženém laně náš člen Zdeněk Jelínek. Jak asi by tento výkon nazval prof. Absolon, pro kterého bylo bravurní i lezení po lanovém žebříku? / viz Moravský kras I, popis sestupu do Křížových jeskyní - text k obr. 18/.

Po zdokumentování průběhu JZ stěny jsme jako protějšek zidealizovaného řezu zakreslili průběh stěny SVV

Pro lepší poznání situace jsme uskutečnili výstup do nejvyššího místa této stěny, nad převis kryjící spodní můstek. Sem je možné velice snadno proniknout z malého otvoru při cestě z horního můstku ke spodnímu /21/. Jistou komplikací zakreslení řezu je spirálovité pootočení spádnice stěn ve spodní části propasti. Proto je horní část zakreslena ve směru 70° - 250° a spodní část ve směru 110° - 290° .

Koncem roku 1976 skončila platnost dohody o spolupráci mezi organizací Moravský kras a naší skupinou a tím i povolení ke vstupu do Sloupských jeskyní. Další prodloužení povolení ke vstupu se nám dosud nepodařilo dosáhnout, proto jsme nemohli pokračovat v našem bohatém programu. Jedinými výsledky naší činnosti jsou - zde předložené náčrtky a obsáhlá fotodokumentace zachycující i unikátní fotografie stropu Nagelovy propasti.

V případě, že se nám podaří znovu povolení získat, čeká nás ještě mnoho práce. Zbývá dokončit lezecký výzkum severní části Nagelovy propasti, provést revizi stavu ve Vodopádové chodbě a objasnit záhadu spojení Wankelových jeskyní s Nagelovou propastí. A jako doposud pokračovat při pořizování fotodokumentace.

Závěrem zprávy je nutno vyslovit poděkování všem, kdo v období popisovaného průzkumu přispěli k jeho úspěšnému průběhu. Byli to Jiří Jelínek, Zdeněk Jelínek, Helena Vodová, Pavel Štursa a dále Zdeněk Havlík a Luboš Barák, kteří se podíleli na pořizování dokumentace.

Dále děkuji p. g. L. Slezákovi a RUDr. P. Rybavému za zapůjčení podkladů, přečtení zkušebností a rady, které mi pomohly při organizaci průzkumu i zpracování zpráv.

Karel Kačmarčík
skupina CERBERUS

- I. ABSOLON Karel - Moravský kras, I., 1970
 - II. BOČEK Antonín: Nagelův vodopád - Příroda, ročník XXXIX,
 - III. VODIČKA Jiří: Příspěvek k hydrografii Sloupských jeskyní
za rok 1947 - Československý kras III/I /č.3./
r. 1950
 - IV. BROUŠEK Josef ml. - Moravský kras
-

Legenda k přílohám:

- 1. Bočkovo okno
- 2. Kučerovo okno
- 3. Chodba průvanů
- 4. Traverz jižní stěnou Nagelovy propasti
- 5. Chodba Zanesená
- 6. Chodba z lásky
- 7. začátek traverzu jižní stěnou NP
- 8. sestup z Chodby průvanů
- 9. dómovitá prostora před Bočkovým oknem
- 10. traverz do Bočkova okna
- 11. komín Vzestupu
- 12. Rotunda
- 13. cesta J stěnou
- 14. cesta JZ stěnou
- 15. krátký žebříček ve východní stěně
- 16. cesta v JZ stěně nad Bočkovým oknem
- 17. nejvyšší bod JZ stěny
- 18. cesta západní stěnou
- 19. Krétovo okno
- 20. Nejvyšší bod SVV stěny
- 21. Nástup na traverz nad horní můstek
- 22. Nagelovo okno - začátek Vodopádové chodby
- 23. Chodba Ucpaná
- 24. Východní řečiště - Wankelovo jezírko
- 25. Spodní můstek
- 26. Horní můstek
- 27. Propasti Kolmá a Postranní
- 28. Dóm nad propastí
- 29. Propast Stupňovitá
- 30. Dóm Sestupu
- 31. Wankelovy jeskyně

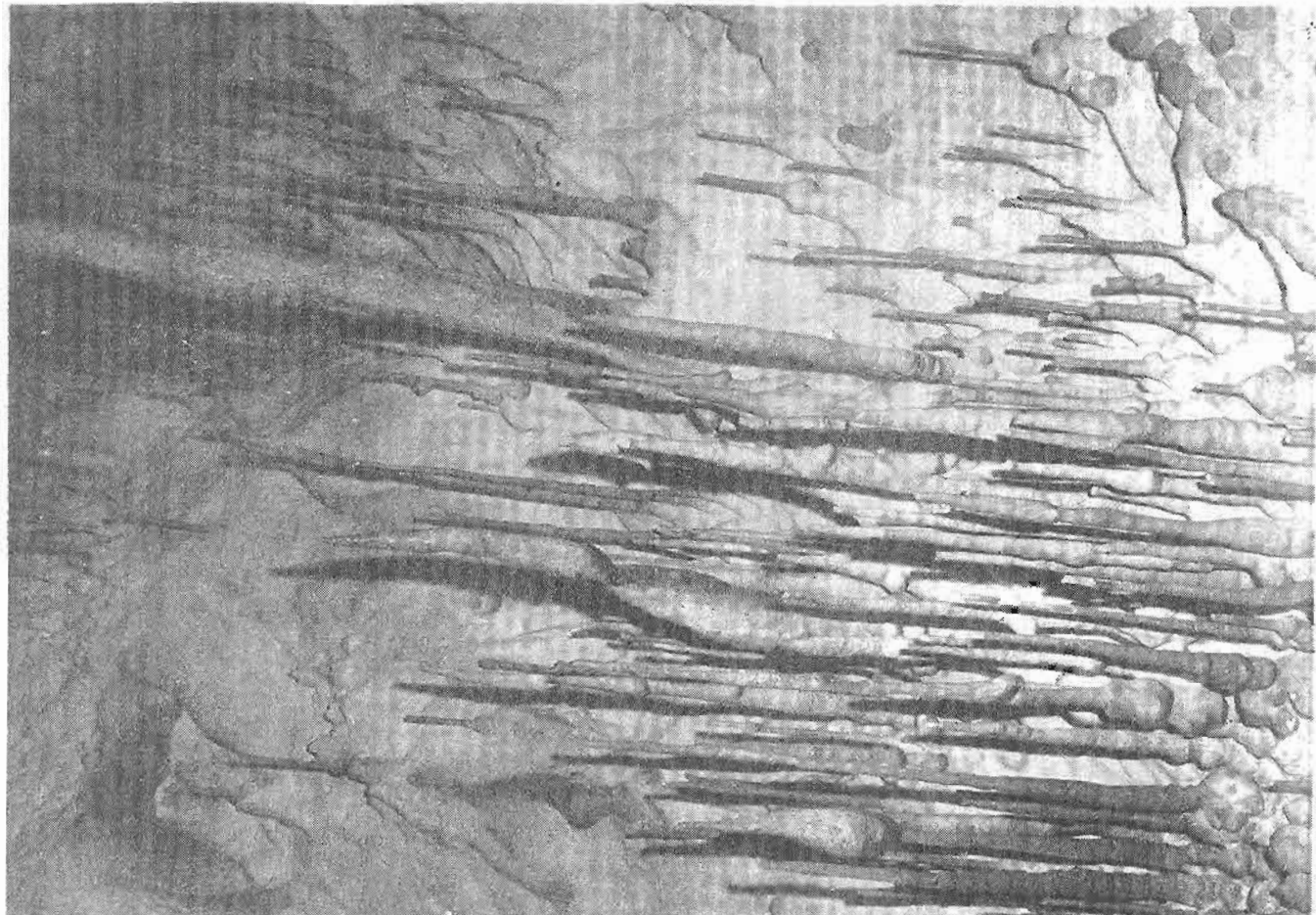

Traversz jižní stěnou Nagelovy propasti/4/. Fotografováno z Chodby průvanů.

----- Foto K. Kačmařík -----

Chodba průvanů. Před sestupem do propásky vedoucí k Bočkovu oknu. Fotografováno z Chodby průvanů pokračující k Dómu skřítek.

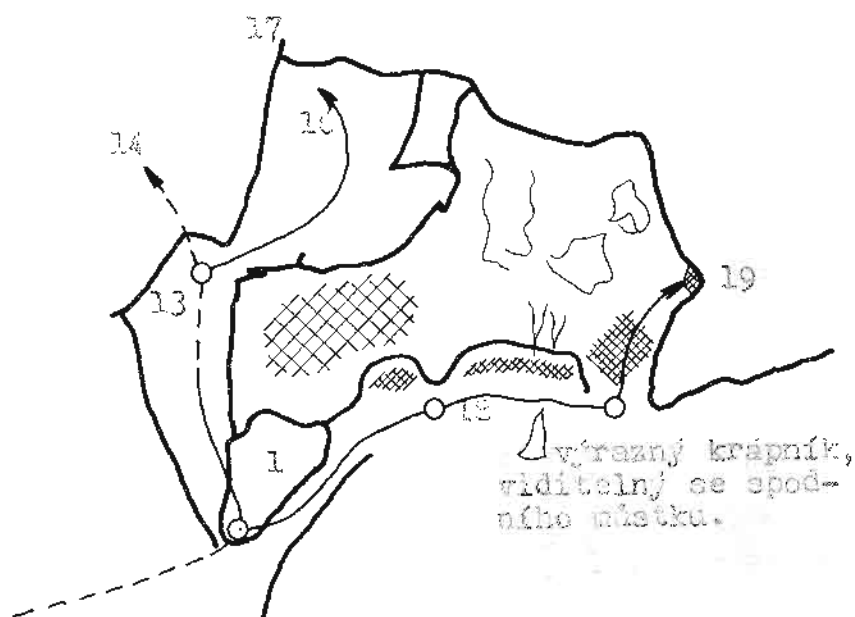

Strop Nagelovy propasti. Fotografováno z JZ stěny /14/.

———— Foto K. Kačmařík ————

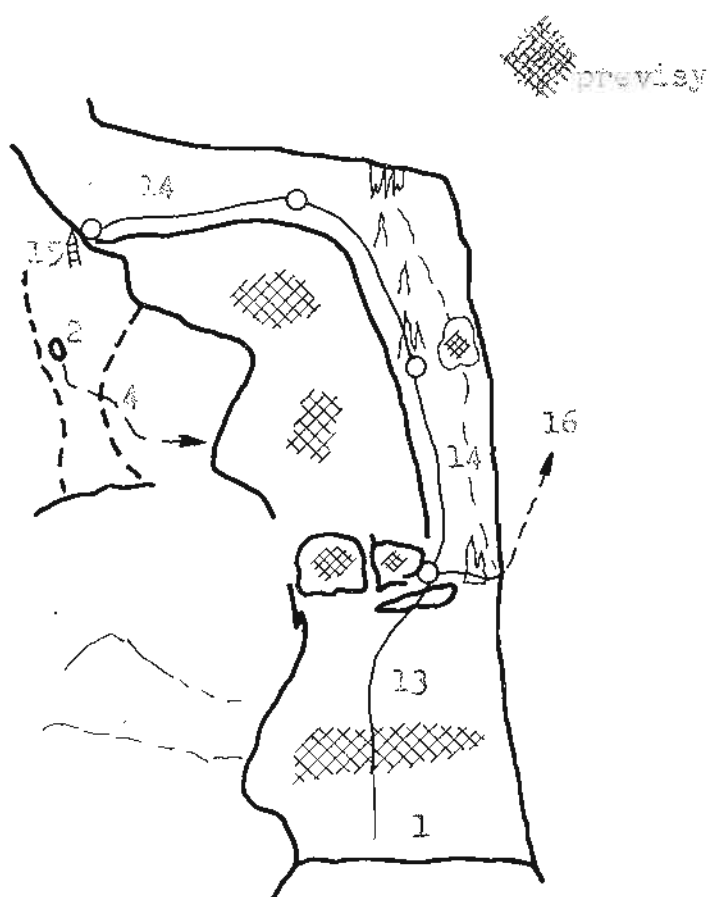
Člbení v západní stěně Nagelovy propasti. Dole Bočkovo okno.
Fotografováno z cesty č. 18.

JINOMÁSKÁ ŠŤENA NAGLOVY PLOPASKI
 Pohled ze spodního náletu k počtu okna.
 / pohled směrem A - viz přílohy /

5

JINOMÁSKÁ ŠŤENA NAGLOVY PLOPASKI - pohled
 ze spodního náletu / pohled směrem A - viz přílohy /

MORAVSKÝ KRAS · SLOUPSKÉ JESKYNĚ
PROPAST

NAGELOVA

Měřili: BARÁK L., HAVLÍK Z., JELÍNEK Z., KAČMARÍK K.

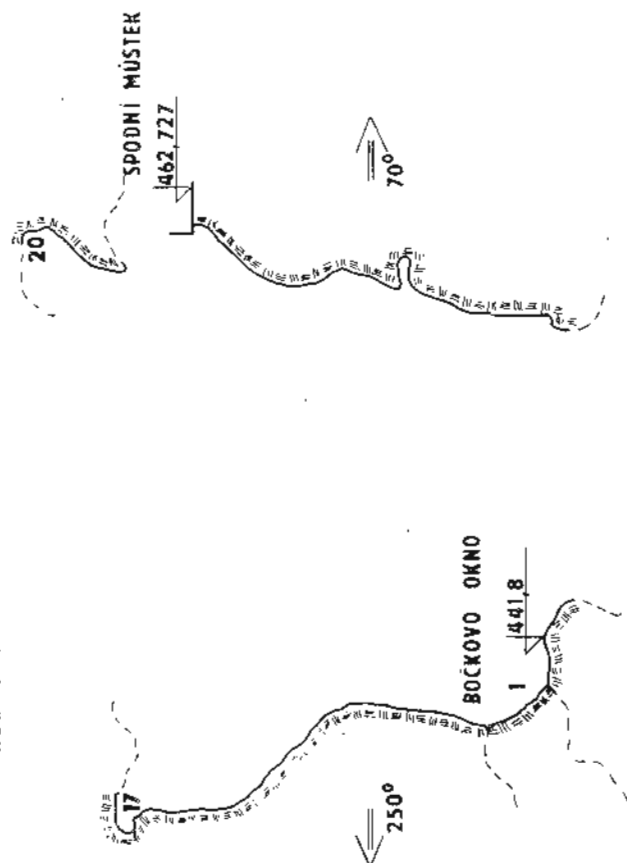
Vynášel: KAČMARÍK K.

Kreslil: HAVEL M.

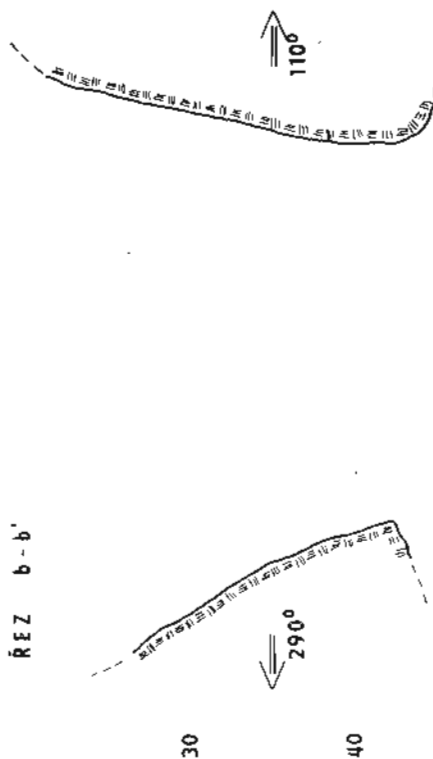
Červen — listopad 1976

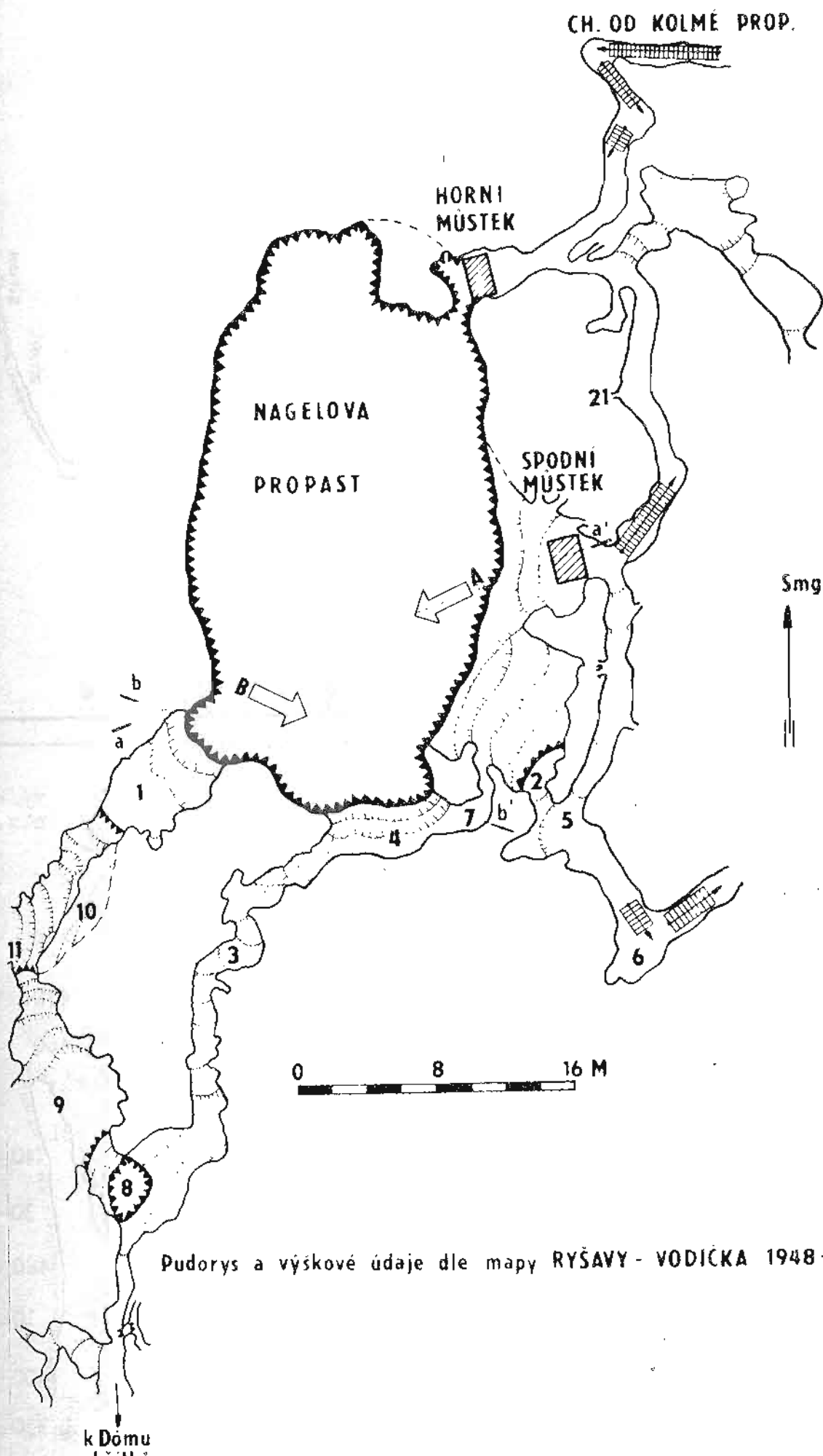
NAGELŮV DŮM

ŘEZ a-a'

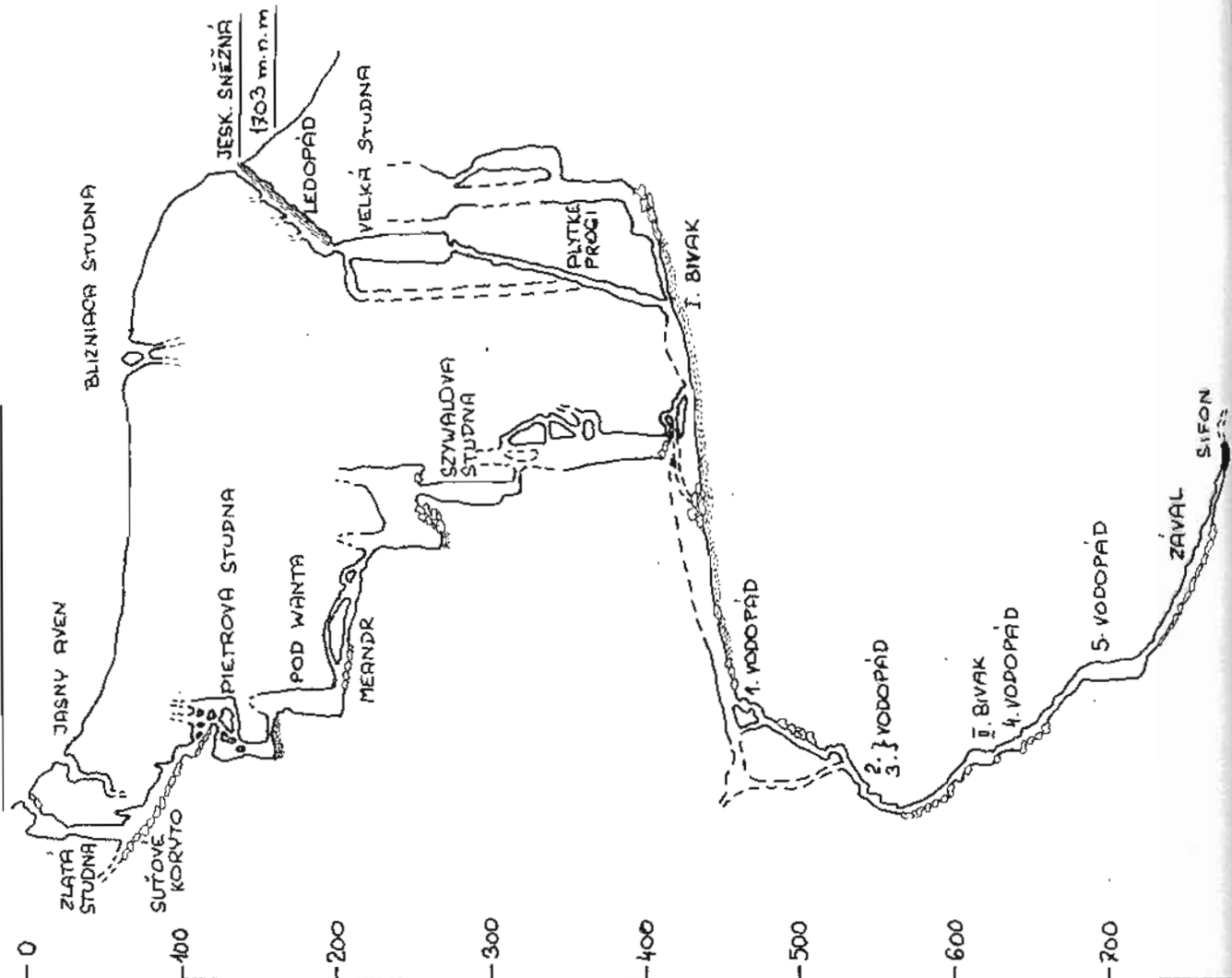
ŘEZ b-b'

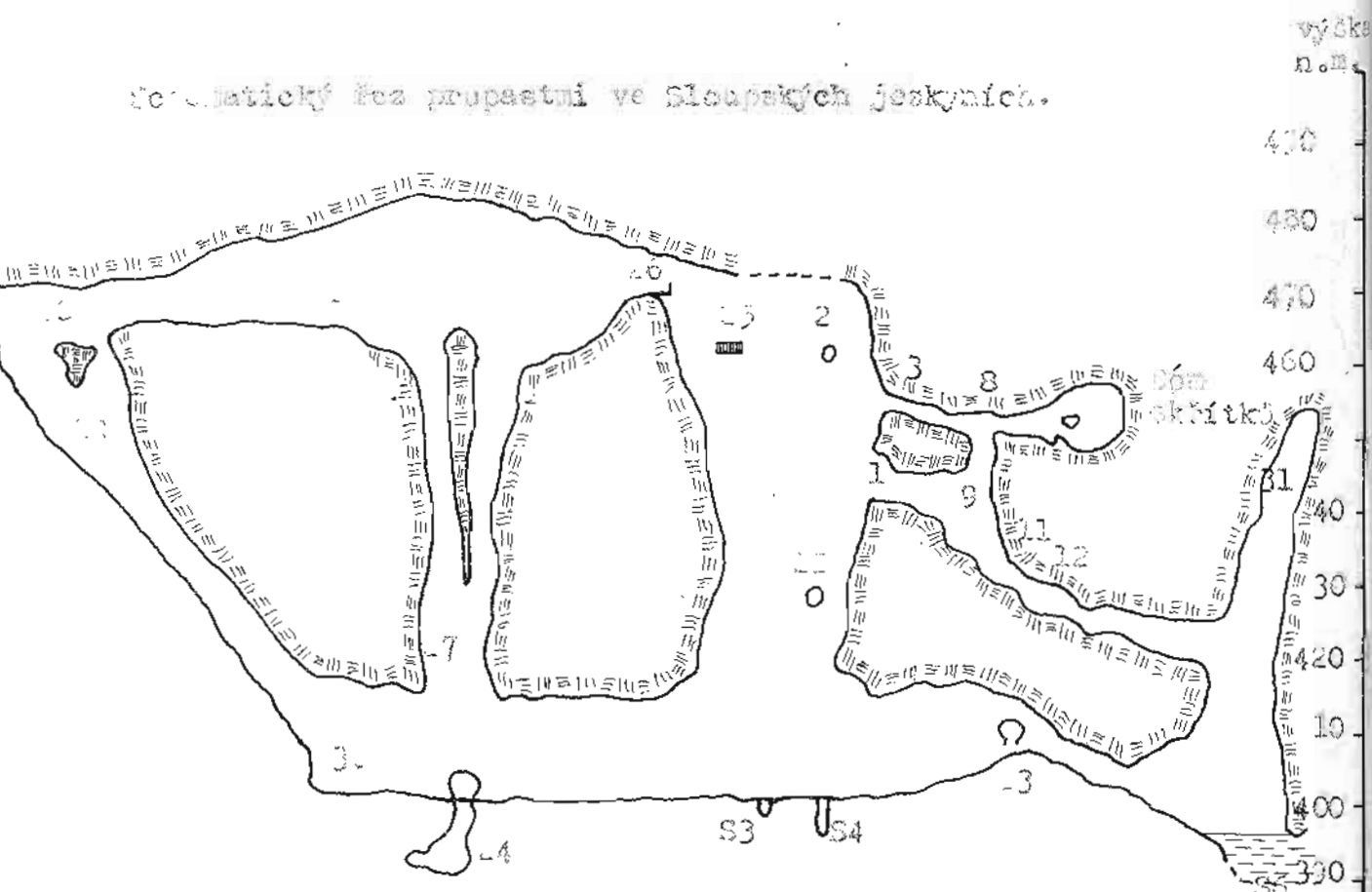

Pudorys a výškové údaje dle mapy RYŠAVY - VODIČKA 1948-50

JESK. NAD KOTLINAMI 1835 m. n. m.

Geografický řez propastmi ve Slopských jeskyních.

PROPAST SNĚŽNÁ A NAD KOTLINAMI
v polské části Vysokých Tater

Speleologická sekce Akademického turistického klubu při Radě okrsku ZSP ve Wroclavi, pod vedením speleologa Uchmanského provedla na přelomu let 1968 - 1969 sestup a výstup do propasti Sněžné /- 640 m /, výhradně pomocí horolezecké techniky, bez použití žebřů. Při sestupu slaňovali, při výstupu postupovali volným lezením po skále - stejně, jak provádějí své výstupy horolezci. Proč právě takto? Cílem bylo ponechat lokalitu ve stavu naprosto neporušeném a zdolat všechny úseky v nejlepším čase a nejlepším stylem. Vedoucí expedice Uchmanski se s tímto způsobem sportovního zdolávání propasti setkal při své návštěvě krasových oblastí západní Evropy v roce 1967. V té době náležel hloubkový rekord v této " disciplině " čtveřici francouzských speleologů z Grenoble, kteří takto zdolali v roce 1966 jeskyni CUNES DE SASSENAGE z hloubky 400 metrů.

Přípravy na expedici započaly na podzim roku 1968, kdy tři speleologové přijeli do Tater a označili a uzamkli otvor do Sněžné propasti. Věděli totiž ze zkušenosti, že v zimě zde bývá mnoho navátého sněhu a je těžké vchod najít a odkopat led, kterým bývá propast ucpána až do 7 m hloubky. 27. 12. 1968 se sešli účastníci akce v dolině Malej Laki. Členové podpůrné skupiny upravili cestu v hlubokém sněhu do kotle Nižnej Swistowki a přesunuli část materiálu na Polanu. Následujícího dne započal sestup do propasti. Společně s podpůrnou skupinou to bylo 17 osob / 10 podpůrná skupina /. Přestože vstup do propasti byl uzavřen, bylo ve vchodu dosti ledu. Ledové krápníky, ledopády po stěnách. Ve večerních hodinách dosáhli speleologové dno Velké studně / - 130 m /. Po kratší přestávce pokračovali tzv. Plytlowymi rogy až do místa prvního bivaku / - 280 m /. Po důkladném odpočinku pokračovali v 8 hodin ráno dále, když část materiálu zanechali na místě. Nad posledním prahem v hloubce 550 m se skupina rozdělila na čtyřčlennou horolezeckou skupinu a tříčlennou jistící / sundávala jištění a transportovala materiál a jistila vystupující speleology / Horolezecká skupina potom sestoupila až na dno jeskyní do hloubky 640 m.

Po odpočinku na dně nastává hlavní část expedice - horolezecký

výstup propastovitým systémem jeskyní, plným prahů, studní, převisů a vodopádů. V prvních úsecích ze dna na povrch je úzká chodba zaplněná hlubokou vodou. Speleologové ji zdolávají širokým rozporem s rukama na jedné a nohama na druhé straně chodby. Dále je v cestě balvanitý zával, který překonávají plazem se pod závalem v ledové vodě. Následuje několik menších skalních prahů, horolezecky poměrně lehce překonatelných pomocí šterbiny nad jezírkem / polokomín /. Dostávají se pod 50 m vysoký práh, V. vodopád, který považují za nejtěžší problém výstupu. Úpatí prahu je v hloubce 600 m. První z lezců začíná vystupovat po stěně. Po několika metrech musí traverzovat přímo pod vodopád. Přesto, že má ochranný oděv je promočený, voda padá na oči, oslep je, vniká pod oblek a proniká až do bot. Má teplotu pouze 2°C. V horní části prahu možno konečně vytraverzovat mimo vodopád. Další postup je pomocí tahu lanem přes skobu. Přesto, že terén je většinou převislý, je tento nejobtížnější úsek zdolán bez zastavení. Následující práh, 4. vodopád / přivádí speleology do prostoru ze které vybíhají dva kolmé úseky propasti vysoké 70 a 50 metrů. Je to pěkná, klasická horolezecká túra / 1. - 3. vodopád/

Od sálu trojúhelníkového tvaru začíná ledový úsek Plytowe progy túrou v ledu pod Velkou studní. Velká studna je vysoká 70 m a je to druhá rozhodující překážka na cestě vzhůru. Její zdolání nabízí lezci vše, s čím se může horolezec setkat v horách. Krajně těžké lezení, kyvadlo, nýtování, zakládání smyček tam, kde nelze skobovat. Další lezení k východu z jeskyní je již snazší a skupina 5. 1. 1969 vystoupila z propasti na povrch.

Expedice do Sněžné propasti trvala od 28. 12. 1968 do 5. 1. 1969, tedy od odchodu ze základny v Gróniku až po návrat téměř 200 hodin. V podzemí strávili speleologové 186 hodin / zbytek do 200 hodin byl na cestu k a od propasti /, z toho na sestup bylo zapotřebí / i s odpočinkem / 55 hodin a na výstup 131 hodin. Za pobytu v podzemí odpočívali speleologové celkem 66 hodin / část při sestupu a část při výstupu / v bivacích, z toho bylo zdoláno celkem 150 úseků, na některých úsecích byl nedostatek puklin pro skoby, bylo nutno nýtovat, bylo použito i kyvadlového traverzu v laně. Velká část úseků byla horolezecké kvalifikace VI, a lze je přirovnat k nejtěžším výstupům v tatranských stěnách. Všichni účastníci expedice ztratili na váze v průměru 5 - 6 kilogramů.

Jeskyňe NAD KOTLINAMI - objevné postupy v roce 1967

V roce 1967 proběhl důkladný průzkum jeskyňe Nad Kotlinami, která se nachází poblíž Sněžné propasti. Dne 14. 10. 1967 sestoupila do jeskyň výprava, sestávající ze dvou skupin. První skupina sestoupila na dosavadní dno v hloubce 135 m a při vstupu systematicky prozkoumávala všechny vedlejší chodby a odbočky. Námaha byla korunována zdárným výsledkem. V hloubce 120 m v boční chodbě po odstranění sutí se otevřel přístup do dalších, doposud neznámých prostor. Druhá čtyřčlenná skupina provedla dne 15. 10. 1967 průzkum těchto prostor. Za závalem následoval svislý komín, který vyústil do velkého sálu se dnem v úrovni původního dna jeskyňy, t.j. v hloubce 135 m. V písčitém dnu sálu pod velikým balvanem objevili speleologové studnu 25 m hlubokou. Akce byla přerušena po 11 hodinách trvání. Pokračování v průzkumu bylo za tři týdny, dne 4. 11. 1967. Zdolali 25 m hlubokou studnu a pronikli do sálu, který byl nazván Sál zlomisk. Zde se nachází další kolmý stupeň - studně pod Wanta. Sestoupil k ní speleolog Ostapowski po překonání několikametrové chodbičky. Ústí této studně bylo v hloubce již 160 m a akce byla v tomto bodě ukončena po osmnácti hodinách trvání. Další výprava, která trvala 25 hodin začala 18. 11. 1967 ve 14 hodin. Čtyřčlenná skupina sestoupila do propasti a později se k ní připojil ještě Ostapowski. Po překonání studny pod Wanta, kde při předešlé akci byl průzkum ukončen / byla hloubka 45 m /, pronikli kolektiv speleologů do meandru, spadajícího mírně dolů. V těchto místech je dohonil další speleolog Parma. Meandr je dlouhý 60 metrů a vyúsťuje mezi systémem studní, z kterých dvě se podařilo překonat. / 45 a 70 m hluboké / Celkem tato výprava dosáhla hloubky 320 m a byla zjištěna existence dalšího pokračování kolmým stupněm hlubokým dle odhadu 50 m. Akce však pro nedostatek materiálu musela být přerušena. Tyto objevné postupy zařadily / v té době / jeskyňe Nad Kotlinami na druhé místo v Polsku co se týče hloubky / první byla propast Sněžná / a byl vytvořen reálný předpoklad spojení s propastí Sněžnou, jejíž prostory se nacházejí 150 m pod dosaženým bodem jeskyňe Nad Kotlinami / pozn.: tohoto spojení bylo v r. 1968 skutečně dosaženo a systém propasti Sněžná a Nad Kotlinami je nejhlubší v Polsku se svými 772 metry hloubky /.

Neštěstí v jeskynním systému propasti SNĚŽNÁ - NAD KOTLINAMI,
v prostorách jeskyně Nad Kotlinami v roce 1970

V prvních dnech května 1970 se udál v jeskynním systému Nad Kotlinami případ, který skončil smrtí 22 letého studenta polytechniky Szywaly. Protože se jedná o poučný příběh, sledujme nyní průběh expedice do jeskyně a průběh záchranné akce Tatranské záchranné služby / GOPR /.

Expedice do propastovitých prostor jeskyně Nad Kotlinami a Sněžné propasti zorganizoval Akademický klub jeskyňářů polytechniky v Glivici. Cílem bylo uskutečnit druhý průstup systému spojených propastí Nad Kotlinami a Sněžné / - 772 m /. Sestup začne ve výše položeném vchodu do jeskyně Nad Kotlinami. Čtyřčlennou skupinu speleologů vede Nikodem. Po dva dny dopravují speleologové ke vchodu materiál, pak překopávají metrovou vrstvu sněhu, kterým je vchod ucpan. 3. 5. 1970 sestupují do propasti zmíněné čtyři speleologové a další tři jsou určeni jako pomocná dopravní skupina. První čtyři hodlají sestoupit na dno, pomocná skupina se z hloubky 200 m vrací na povrch. Sestup až k závalu na dno propasti v hloubce 770 m trval 30 hodin, začíná výstup na povrch. V hloubce 400 m a v oblasti tzv. Suchého Ciagu / kterého dosáhli po dnu a noci / nastávají hlavní obtíže výstupové cesty 100 m hlubokou studní. V dalším průběhu je studna 70 a 45 m / studna Pod Flytem /. Studnu Pod Flytem zdolávají postupně Nikodem a Zygmanski. Pod nimi čeká Slunski na Szywalu, který zdolává předchozí, 70 m studnu. Do dosažení vrcholu studny mu zbývá ještě 30 m. Jeho postup se však zastavuje a ani neodpovídá na volání Slunského. Dva první lezci opět sestupují již zdolanou studní Pod Flytem k Slunskému a společnými silami se snaží vytáhnout Szywalu na laně. Po vytažení lana asi o 10 m se lano zakliňuje a další pokusy lano vytáhnout vyčerpávají síly jeskyňářů. Nikodem se pouští dolů a pokouší se pomáhat Szywalovi ve výstupu, ten však je zcela vyčerpan a nemá sil posouvat prusíky po laně. Nikodem se proto rozhoduje sám vystoupit na povrch a uvědomit záchranáře z GOPRu. Ostatním přikáže sestoupit k Szywalovi na laně, které jim shodí po zdolání studny Pod Flytem, pokusit se spustit s ním na dne 70 m studny.

6. 5. 1970 telefonuje okolo 21. hodiny Nikodem z Gronika do

Zakopaného o situaci v propasti. V hlášení uvádí, že tři speleologové se nacházejí na dně 70 m studny a jeden je tak vyčerpaný, že není schopen sám vystoupit na povrch. Zhruba ve 23.20 hod. začíná vlastní záchranná akce, ráno ve 4 hodiny dne 7. 5. sestupuje první dvojice záchranařů do jeskyně s látky, čajem a potravou. Skupina je spojena radiově a telefonicky s vedoucím záchranné akce Gajewskim. Místo sestupu vchodem Nad Kotlinami, snaží se vniknout do prostor pod uvězněné speleology vchodem Sněžné propasti. Po překopání vrstvy sněhu a ledu se jim to podařilo. V hloubce 130 m při slaňování 8 m prahu v sali Wanta se uvolňuje kamenná lavina a přeřízne slaňujícímu Parmovi lano. Následuje pád a Parma si při něm zlomí nohu. Tříčlenná skupina sestupuje okamžitě pro Parmu, který v doprovodu a pomoci Kolodziejka vystupuje prusíkováním na povrch, je donesen do Grónika a odvezen do nemocnice. Akce se touto nehodou velmi zdržela.

Kolem 13 hodiny se záchranaři dostávají k Szywalovi a jeho druhům. Akcí ztěžuje prudké stoupání vody / jarní tání sněhu /. Pokoušejí se opět vytáhnout Szywala na laně, přetrhla se však silonová smyčka, pomocí které přes tzv. "bločki" se pokoušeli lano vytáhnout. Situace se stále zhoršovala prudkým vzestupem vody - oteplení s táním sněhu způsobilo velký přítok vody, zaplavovaly se některé chodby, vznikaly vodopády z kolmých částí jeskyně. Nikdo ze speleologů znajících jeskyně zde nepamatovali tak velkou vodu. Szywala visel stále v 70 metrové studni, nyní již v dráze vodopádu, promáčený tekoucí ledovou vodou, poslední kontakt s ním byl před 26 hodinami / když k němu sestoupil Nikodem /. Bylo jasné, že za této situace je postižený již mrtev. Protože dvojice Szywalových kolegů byla silně vyčerpana a nadto situace s vodou se stále zhoršovala a bylo nebezpečí, že odřízne záchrancům návrat, bylo rozhodnuto akci přerušit a vystoupit na povrch.

Bylo možno Szywala zachránit? Jediný vhodný moment k Szywalově záchranně propásl Nikodem. Sestoupil k němu a snažil se mu pomáhat při výstupu tím, že mu posunoval prusíky. Ani tehdy nebyl schopen Szywala postupu po laně a proto ho Nikodem zajistil smyčkami a vystoupil nahoru a šel pro záchranu. To byla rozhodující chyba. V této situaci měl nejprve pomocí lana a zbyvajících dvou členů skupiny spustit postiženého na dno studny a odvázat ho z lana a pak teprve jít pro záchranu. Nikodem musel předpokládat,

že záchrana přijde až za mnoho hodin, což je pro vyčerpaného speleologa nebezpečné - nemůže tak dlouho viset v laně. Nikodem jako vedoucí akce se dopustil několika základních chyb:

- a/ chyba taktická - nevhodně volená doba pro tak závažnou a náročnou akci, vzhledem k jarnímu tání a nebezpečí záplav
- b/ nevhodný výběr účastníků - nebyli dostatečně zkušení a tělesně zdatní pro tak náročnou akci, přecenili svoje síly
- c/ přecenění schopností - průstup jeskyní byl plánován bez zátěže / materiálu /, tudíž bez bivaku - neštěstí se přihodilo po třech dnech těžké akce bez řádného odpočinku. Při zachování dosavadního tempa výstupu by potřebovali asi ještě noc a den k výstupu.

Nebylo rovněž správné, že akce byla plánována jako rekordní i co do času v podzemí / průstup v co nejkratší době /. Nezkušenost mladých speleologů se projevila tím, že podceňují nebezpečí, vůbec si ho nepřipouštějí a v kritické situaci nevědí, co mají dělat, snadno pak podlehnou psychickému porušení rozvahy.

PO 43 hodinách trvání záchranné akce opouští jeskyni poslední ze záchranců Ostapowski. Co vyplývá z této akce? Organizátoři gliwické skupiny prokázali nedostatečné zkušenosti k pořádání tak rozsáhlé a obtížné akce. Vše v podstatě zavinilo nedostatečné zvážení vlastních sil a schopností a nedostatečné technické vyškolení. Je však třeba vidět, že ani GOPR není dostatečně připraven na podobné záchranné akce, ani jeden z nich se nevyznal v jeskyni Nad Kotlinami.

Předchozí zpráva je otištěna pro svoji zajímavost, historická data a poučný charakter. Z polských pramenů upravil a kreslil Hugo Havel, Speleologický kroužek ZK ROH ZETOR Brno.

Deset let průzkumu jeskyně P I K O V Á D Á M A

Dne 6. 1. 1978 uplynulo již 10 let od objevu této významné lokality, která velkou měrou přispěla k aktualizaci řešení dosud problematické situace za uzavěrovou stěnou povodňového dílu ponorové části poloslepeho údolí Holštejnského. Stalo se již zvykem při takovýchto kulatých výročích malé ohlédnutí zpět s trochou vzpomínání, někdy i s neodmyslitelným nádechem sentimentality. Proto bych se ani já nechtěl odchýlit od vžitých tradic a využil tohoto malého jubilea v historii jeskyně k rekapitulaci výzkumných prací, na nichž jsem byl jako člen bývalé Speleologické skupiny pro výzkum Plániv Speleologického klubu v Brně přímo zainteresován.

Dne 6. ledna 1968 se otevřel mezi balvany na dně šachty, hloubené v jedné z ventarol poblíže závěrové stěny Holštejnského údolí, tmavý otvor, ze kterého vanul silný průvan. Cesta k objevu dalších podzemních prostor byla volná. Skupina ve složení Fr. Materna, J. Vít, M. Šlechta, P. Glozar, L. Zúbek, M. Zahradníček, L. Čížek a A. Zálešák odstranila zbytky volné sutě ohrožující sestup a celé místo zabezpečila. Poté pronikla společně 15 m hlubokou vstupní puklincou na dno velké prostory, tvořené obrovskými vápencovými bloky. Mezi nimi se nám podařilo proniknout k ústí mohutné propasti, v níž vhozený kámen prozrazuje vodní hladinu. Než byly nainstalovány žebře k sestupu, podniká P. Glozar zajištěný L. Zúbkem traverz kolem jícnu a dostává se do skalního okna na protější straně. Zde zjišťuje rozsáhlý labyrint chodeb. Jejich průzkum se však odkládá na příští exkurze neboť naším dnešním cílem je dosáhnout úrovně předpokládaného podzemního řečiště, ležícího v hloubce kolem 60m. Dvojice ve složení M. Šlechta a P. Glozar sestupuje na dno propasti, nesoucí pro svůj charakter název Studna. Místo aktivního řečiště Bílé vody však nacházíme pouze hluboké jezírko o rozměrech asi 6 x 10 m. Při slézání po žebří vidíme před sebou ve stěně otvor, z něhož se šíří intenzivní studený průvan. Po jeho zdolání se před námi objevuje krásně v lité skále modelovaná chodba kaňonovitého rázu. Tato je prostá jakýchkoliv sedimentů a na jejím dně zurčí nepatrný potůček. Chodba mění ve svém průběhu několikrát svůj charakter. Stupňovitě se zvedá a na konci přechází do rozlehlých plochých prostor,

jejichž další pokračování se ztrácí ve zborech balvanů. Zde, ještě před koncem, nás čeká jedno velké překvapení. Jsou to ledové krápníky a zamrzlá jezírka. Proto je plně na místě, pro tento asi 150 m dlouhý úsek Pikové dámy, název Ledová chodba. Na její podrobnější průzkum však nezbyvá čas, neboť je již pokročilá hodina, venku se určitě setmělo a v 19 hodin nám odjíždí od Kaštanu poslední autobus do Blanska.

Kamarádi u jícnu propasti zajisté také netrpělivě čekají. Odhadujeme, že chodba směřuje někam ke Staré Rasovně a vracíme se zpět k žebříku. Ještě se přebrodíme rychle kolem skalní stěny přes jezírku a podíváme se, kam vede puklinovitá chodba dále ve směru předpokládaného odtoku vod. Zjišťujeme, že tato má šířku 1,5 - 5 metrů, výšku 2 - 20 metrů a po 80 metrech končí dalším hlubokým jezírkem, které zde zřejmě vytváří sifon. Nad ním vidíme v komíně, ve výšce asi 10 m, skalní okno s dalším možným pokračováním. Dalšího postupu však musíme z časových důvodů zanechat. Úprkem se vracíme zpět, vystupujeme po 25 metrovém lankovém žebří ke kamarádům a s nimi pak společně na povrch, do mrazivé zimní noci. Kamna na srubu již dávno vyhasla. Jen tak tak, nemyti, unaveni, ale zato plni dojmů chytáme autobus. Naše nadšení nezná mezí a dotazy spolucestujících jeskyněářů neberou konce. Vždyť po objevu jeskyně 13.c je to další úspěch naší skupiny a celé amatérské speleologie. Příští den vychází v denním tisku kratičká zpráva o objevu.

Při další exkurzi do Pikové dámy, jak jsme novou lokalitu nazvali, však zjišťujeme, že ji v době naší nepřítomnosti navštívili "neznámí vandalové" a počínali si při tom dosti svérázně. U propasti nacházíme poházené a propletené lanové žebře a na stěnách povzbudivé nápisy. Dá nám dosti práce než opět zavěsíme žebře do propasti a uvedeme je do použitelného stavu. M. Šlechta, M. Beníšek a P. Glozar překonávají jezírko na konci Tunelové chodby a ve výšce asi 10m nad hladinou pronikají do výše položených prostor, tvořících vlastně "střední patra" jeskyně. Chodby se zde větví. M. Šlechta s P. Glozarem zdolávají kolmý, 3m hluboký stupeň a dostávají se do prostoru s jezerem na dně. Tato však leží ještě vysoko nad úrovní cirkulujících podzemních vod. Z ní pak prolézají přepadovým oknem a ocitají se ve stropě velkého dómu. M. Šlechta sestupuje po laně dolů a zjišťuje prostoru o délce asi 20m, šířce 3-6m a výšce 10-20 metrů. Na konci je dlouhý a hluboký vodní sifon, uzavírající další pokračování. Jsme v místě,

kde vyústuje druhá větev chodby. Její jícen vidíme vysoko nad našimi hlavami. Zde končí prozatím další postup. Jeskyně je jako obrovský ementál provrtána spleť chodeb. Není proto divu, že při dalších exkurzích objevujeme část horních pater, směřujících k Nové Rasovně. Vlez do nich je hned mezi balvany pod vstupní puklinou. Jsou tvořeny několika většími prostory, které číslujeme podle toho jak následují za sebou. P. Glozar s M. Beníškem pronikají nízkou plazivkou z tzv. 3. domu do dalšího prostoru a z ní krásně modelovanou chodbou do stropu 2. domu. Na jejím dně se nachází momentálně vyschlý sifon, ze kterého vane citelný průvan. Dále se však nedá lézt, jelikož v cestě brání kameny zaklíněné pod nízkým stropem. Na druhé straně prostoru je trativod, kterým pravděpodobně odtékají vody ze sifonu do neznámého pokračování.

Cílem další exkurze je proniknout do předpokládaných prostor za sifonem. Po usilovné práci dosahují P. Glozar a J. Moučka velké jeskynní chodby domovitého charakteru, zvané Dům děda Antonína. Na jedné straně končí tato prostora krápníky zdobenými komíny, komunikujícími zřejmě s některou jeskyňkou u silnice poblíže propásky U křížového kluka. Druhá strana je ukončena vodním sifonem. Pozorujeme, že sifony leží stupňovitě nad sebou a uvažujeme o jejich vyčerpání samospádem. Dnes však nemáme patřičné nářadí. Zajímá nás, kam vede trativod u protější stěny. Vracíme se zpět do 3. domu a po krátkém ohledání nacházíme ve skalním koutě vodou vymletý kanál, ve kterém jsou zapříčeny balvany. Pod nimi je volná prostora. Po jejich odstranění se dostáváme do spleti chodeb, jejichž dno tvoří proprané šterky. Říkáme tomuto místu "Kuličková ložiska". Celkovou délku dnes objevených chodeb odhadujeme na 50 - 70m.

Další exkurze je věnována přepouštění sifonů. P. Glozar s J. Michálkem přepouštějí násoskou vyšší 2. sifon v Domu děda Antonína do níže položeného 1. sifonu. Voda rychle klesá a pod stropem se otevírá volná chodba. Již se dá téměř proniknout dále. Avšak nyní si uvědomujeme, že odtékající voda zaplňuje spodní sifon a tím znepríjemňuje návrat. Proto rychle zpět ! Musíme se však již plazit vodou při stropu volného prostoru, která nám tu zbyla mezi skálou a vodní hladinou. Karbidky nám zhasí průvan..... Nyní budeme nějaký čas čekat, než se spodní sifon opět vysuší.

Náš zájem nyní upoutalo konečné místo u sifonu na konci prostoru směřující někde k jeskyni Spirálce. Při slézání druhého

jícnu ve stropě domu objevujeme nad sifonem skalní okno. P. Glozar a M. Šlechta ho zdolávají extrémním kyvadlovým traverzem asi v polovině 20 metrů vysoké prostory a zajišťují zde lankové žebře. Pro nedostatečné vybavení a značné prochlazení se však musí vrátit. 30. března 1968 tuďy pronikají B. Fitz a M. Šlechta závalem do volné chodby, které končí úžinou. Za ní je slyšet ozvěna z nějaké větší prostory. Současně s nimi slézá P. Glozar s L. Buchtovou mohutný komín ve stropě Ledové chodby. Ve výšce 25 m je vytvořen v uložených sedimentech několik metrů vysoký kolný stupeň, jehož zdolání klasickým lezeckým způsobem je velice riskantní. Nad ním je náznak horizontálního pokračování. S tímto konstatováním se také vracíme.

Druhého dne překonávají M. Šlechta, M. Beníšek a B. Fitz úžinu v chodbě za závalem a objevují asi 50 metrů chodeb, na jejichž konci se nachází na dně propásky vodní sifon.

Při informativní exkurzi do horních pater zjišťujeme, že přepouštěné sifony jsou již vyschlé a za nimi je volné pokračování s krápníkovou výzdobou.

Při náročné akci dne 26. - 27. 4. 1968, trvajícím den a noc, objevují P. Glozar a L. Vojtenko z okna za kyvadlem další chodby ústící do stropu rozsáhlé prostory, jejíž dno je tvořeno vodní hladinou. Po spuštění člunu proplouvají jezero uzavírající dům, který byl také nazván Jezerní, na obou koncích sifony. M. Šlechta s M. Beníškem se v té době pokoušeli překonat vodní sifon ve středních patrech, na konci objevů ze dne 31. 3. Při tom se jim však poškodil neoprenový oblek, takže se museli vrátit s nepořízenou.

Následující akce byly zaměřeny na detailní průzkum Ledové chodby / Glozar, Zúbek /, 20m hluboká propásky s pokračováním, v trativodu před Dómem děda Antonína na konci horních pater jeskyně / Glozar, Nosek, Zvonařová, Novák, Koutecký/, průlez z Balvanitého domu do horních pater přes Kuřácký salonek / Glozar, Zúbek /, Letecká propásky ve stěně Balvanitého domu, ústící do stropu Ledové chodby / Glozar, Munclinger /, objevy v horních patrech za jícnem Studny, směřující pod propásku U křížového kluka / Glozar, Zúbek /, chodby na římse ve stěně Studny / Glozar, Novák /, Kolpíkův domek v plazivkách za kyvadlem / Glozar, Bělehradová, Fitz / a pod.

20. 7. 1968 při informativní návštěvě P. Glozar a M. Štulpa zjišťují, že sifon, který se snažili překonat M. Beníšek a M. Šlechta, je vyschlý. Pronikají tedy do krásně zdobených prostor s krápníkovou galerií, nazvaných Josefíny domy. Po překonání balvanitého závalu na jejich konci jere stánuli na malém balkónku, tvořeném zaklíněnými bloky ve stěně mohutné propasti. Po chvíli s překvapením konstatujeme, že se nalézáme několik metrů pod začátkem druhého žebře v ústřední propasti jeskyně Spirálky.

Tím končí jedna etapa průzkumu této lokality. Současně s ním probíhaly od počátku února 1968 práce na otevírce Cikánského závrtu na Simonově vrchu v Bukovinkách, které vedly později k objevu Amatérské jeskyně. Jejím objevem dne 18. 1. 1969 byly přerušeny práce v Pikové dámě a veškerý další zájem skupiny se soustředil sem. Až v roce 1973, v období příprav na 6. mezinárodní speleologický kongres, proplevala skupina potapěčů z Delfín klubu v Brně sifon na konci Tunelové chodby a objevila další volné pokračování, jehož konce nebylo dosaženo. Bohužel, životnost výdřevy v extrémních podmínkách vstupní šachty není věčná. Při její opravě došlo k vypadení části volné nebezpečné stěny. To zapříčinilo, že jeskyně byla po nějakou dobu nepřístupná.

Po vyhloubení a zabezpečení nového vchodu v roce 1976 bylo započato s mapováním lokality a pokračováno v jejím průzkumu, jakož i ve zpřístupňování těžce dostupných míst za účelem dalších prací. Na Vánoce téhož roku pronikají P. Glozar a MUDr. P. Roth v oblasti pod propástkou U křížového kluka do Vánoční chodby o délce asi 30 metrů..

V průběhu mapovacích prací dochází k objevu Jubilentova bludiště -/ P. Glozar, Fr. Musil ml./ na konci Ledové chodby a pokračování Letecké propásky, které opět ústí do stropu jednoho z komínů v Ledové chodbě / P. Glozar, Fr. Musil ml./

Díky usilovné práci amatérských speleologů je dnes Piková dáma spojená s jeskyní Spirálkou jedním z největších komplexů severní části Moravského krasu.

Pavel Glozar
Speleologický klub
Brno

Nejhlubší propasti ve světě - stav v lednu 1978

V přehledech nejhlubších propastí bývá v poslední době kromě hloubky/rozdíl výšky vchodu a nejhlubšího místa propasti/rozlišován také termín denivelace / rozdíl nejvyššího a nejnižšího bodu propasti bez ohledu na umístění vchodu /. V podkladech, které se nám podařilo získat, je uveden mimo propastí s největší hloubkou i žebříček " nejvyšších " jeskyní, tedy těch, kde výška od vchodu stoupá.

V našem přehledu je u propastí, kde se jedná o největší hloubku / hloubka = denivelace / před číslem znaménko - , u denivelace znaménko není a v případě, že se nám podařilo rozdíl zjistit, je za číslem ještě uvedena hloubka a převýšení mezi vchodem a nejvyšším místem se znaménkem + . U seznamu jeskyní s největším převýšením je uveden rozdíl mezi výškou vchodu a nejvyšším místem, za číslem je pak denivelace a hloubka se znaménkem - .

Jeskyně s největší denivelací a hloubkou :

/ údaje v m. /

1. Gouffre de la Pierre St. Martin	
/ Francie - Španělsko /	-1 332
2. Reseau Jean - Bernard / Francie /	-1 298
3. Gouffre Berger / Francie /	-1 141
4. Reseau des Aiguilles / Francie /	980 + 298
- 682
5. Garma Ciega / Španělsko. /	- 970
6. Lamrechtsofen / Rakousko /	962 + 952
- 10
7. Kijejskaja / SSSR /	- 960
8. Sima G.E.S.M. / Španělsko /	- 940
9. Grotta di Monte Cucco / Itálie /	922
10. Abisse Michele - Cortani / Itálie /	- 920
11. Kacherlschacht / Rakousko /	- 913
12. Grotte du Cambou de Liard / Francie /	- 908
13. Gouffre Touya de Liet / Francie /	- 905
14. Platteneck - Bergerh"ohle - System	
/ Rakousko /	900
15. Spluga della Preta / Itálie /	- 878
16. Hochleckenh"ohle / Rakousko /	861
17. Reseau Felix - Trombe / Francie /	- 860

18. Gruberhornhöhle / Rakousko /	854	
Trunkensboldschacht / Rakousko /	-854	
19. Hölloch / Švýcarsko /	828	+ 712 - 116

Jeskyňe s největším + převýšením

1. Lamprechtsofen / Rakousko /	+952	962 - 10
2. Hölloch / Švýcarsko /	+712	828 -116
3. Pološka jama / Jugoslávie /	+530	685 -155
4. Cuves de Sassenage / Francie /	+408	438 - 30
5. Grottes de Coufin - Chevaline / Francie /	+327	
6. Castleguard Cave / Kanada /	+310	
7. Brunneckerhöhle / Rakousko /	cca +300	
8. Réseau des Aiguilles / Francie /	+298	980 -682
9. Beatushöhlen / Švýcarsko /	+290	
10. Eisriesenwelt / Rakousko /	+269	407 -138
11. Univeritetskaja / SSSR /	+266	
12. Grottes de Lambrives - Niaux / Francie /	+259	312 - 53
13. Pinargözü / Turecko /	+248	
14. Jaskinia Bandziach / Polsko /	+235	525 -290

Největší vertikály

1. El Sotano ou Sotano del Barro / Mexiko /	410
2. Abine de Provatina / Řecko /	392
3. Hochleckenhöhle / Rakousko /	350
4. Pot II / Francie /	337
5. Sotano de las Colodrinhas / Mexiko /	
menší vertikála	333
větší vertikála	376
6. Grand Puits d'Aphanicé / Francie /	328
7. Gouffre de Pierre St. Martin / Španělsko /	320
8. Puits Juhue de la Sima de la Blanca / Španělsko /	302
9. Abisso Enrico Revel / Itálie /	
menší vertikála	299
větší vertikála	316
10. Sotanito de Ahuacatlan / Mexiko /	288

Jeskyňní soustavy v erupčních oblastech / údaje z r. 1973 /

Cueva del Viento / Kanárské ostrovy /	-580 m
Cueva de los Verdes / Kanárské ostrovy /	6 100 m -230
Surtshellir / Irsko /	2 200 m
Raufarhorshellir / Irsko /	1 500 m
Stephanshellir / Irsko /	800 m

V Ý R O Č N Í Z P R Á V A S P E L E O L O G I C K É skupiny
krasového Moravského muzea za rok 1977

Vzhledem k tomu, že SS KO MM se ruší a od 1. 1. 1978 vzniká Speleologický kroužek Závodního klubu ROH ZETOR Brno, je tato výroční zpráva současně závěrečnou zprávou SS KO MM. Skupina SS KO MM přejde do SK ZK ROH ZETOR se svými pracovišti i všemi dosavadními členy, převezme veškeré závazky k partnerům a po založení České speleologické společnosti se stane jednou z jejích základních organizací.

V roce 1977 se soustředila činnost skupiny opět na její hlavní pracoviště - oblast Jedle, Domínka Dagmar v severní části Moravského krasu. Pokračovali jsme v řešení problému Jedelského potůčku a to ze dvou míst - z jeskyně Dagmar / č. 567 / a jeskyně v závrťě u Jedlí / č. 567 B /.

J E S K Y Ň Ě D A G M A R

V jeskyni Dagmar jsme pokračovali v pracích z minulého roku. Hlavní těžiště prací bylo v D. u konce, kde jsme uvolňovali dvě kritická místa. Pod komínem na konci dómu jsme uvolňovali chodbu horizontálního směru, která je zavalena vklėsrou sutí z komínu a prostor nad ní. Štola dosáhla prozatím délky 2 m, práce je velmi obtížná vzhledem k labilitě sutí, nutno postupovat s nejvyšší mírou opatrnosti.

Druhým místem je nevýrazná deprese u Z stěny dómu. V těchto místech je stěna prořata výraznou tektonickou poruchou, která mizí v sedimentech dna dómu. Zabývali jsme zde výzkumné práce a cílem

sledovat tuto puklinu. Puklina se v 1 m hloubky pod terénem mírně rozšířila / 15 - 20 cm /, - je ji vidět asi 2 m daleko, je v ní krápníková výzdoba a vane slabý průvan směrem ven. Ve výkopu jsme pokračovali dále a prozatím dosáhla šachta hloubky 3 m. Doposud stále postupujeme v jemných hlinitých, písčitých až jemně šterkovitých sedimentech, jednotlivé vrstvy profilu mají výrazné barevné ohraničení a rytmicky se střídají. V každém obzoru těchto sedimentů je jedna poloha jednozrných kulmských drob a břidlic. Tento profil jeskynních sedimentů je zpracován a budou přizváni i odborníci.

Z dalších prací v jeskyni Dagmar možno uvést uvolňování sedimentů v chodbě, která vybíhá J směrem z Dómu nádob. Postup je zde ovšem velmi pomalý, neboť se jedná o kulmské sedimenty střední zrnitosti / valouny 3 - 5 cm, max 8 - 10 / velmi silně tmelené sintrovou hmotou. Práce je zde velmi pomalá a obtížná rovněž pro poměrně málo rozměrné prostory.

V jižní větvi jeskyně Dagmar jsme provedli výměnu výdřevy v průlezu do Perlového domu, neboť původní byla již v nevyhovujícím stavu. Rovněž jsme provedli opravu žebřů v sestupové trase.

Pokračovali jsme rovněž v průzkumu prostor za Klenotnicí v Jižní větvi, kde se snažíme překonat koncové úžiny, prozatím neúspěšně.

Dále jsme v jeskyni Dagmar doplňovali fotodokumentaci, prováděli různé pozorování a vyhledávali další možnosti prolongací.

Celkově možno říci, že v r. 1977 nebylo dosaženo žádných významných výsledků ani objevů volných jeskynních dutin, ale bylo opět pokročeno na všech kritických místech jeskyně. Z plánovaných úkolů jsme nesplnili pouze mapování, které přesunujeme do plánu na rok 1978.

Jeskyně č. 567 B / u Jedlí /

V jeskyni jsme po důkladném průzkumu okolí, pozorování a výběru místa započali s otevírkou. V humósních hlínách jsme pokročili téměř 2 m hluboko pod úroveň původního dna jeskyně podél výrazné tektonické poruchy ve stěně jeskyně. V pracích budeme pokračovat v příštím roce.

JESKYNĚ KŘÍŽOVY / pod jeskyní Kůlnou /

Pokračovali jsme zde v ražení šachty na dně I. propasti a dosáhli jsme hloubku 3 m. Šachta je úpadní pod šikmým pevným stropem, obsah sedimentů jsou jemné jeskynní hlíny s vápencovou sutí. V pracích zde budeme pokračovat v roce 1978.

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

Mimo tuto činnost provedli jsme fotodokumentaci za zvýšených vodních stavů v Císařské jeskyni, sestup do Hankensteinovy propasti, pomáhali jsme při 2 exkurzích SK ZK ROH Metra Blansko na jejich pracovišti v Chlupatém závrtě s výdřevou horní části II. šachty, vypomáhali jsme na akcích a výzkumných úkolech KO MM a skupiny TARCUS v oblasti Sloupu, Němčic a Žďáru a další činnost, zejména informativní exkurze do Plániv a pod.

Provedli jsme během roku jeskynní Dagmar několik skupin zájemců z jiných speleologických skupin a poskytli jim odborný výklad.

Dále jsme prováděli soustavnou ochrannářskou činnost na území: CHKO MK, včetně pravidelné kontroly v okolí Císařské jeskyně. Při pochůzkách územím Moravského krasu bylo přistiženo několik nezodpovědných osob při porušování řádu CHKO a zákona o ochrany přírody, většinou táboření a rozdělování ohňů mimo vyhrazená místa a nesprávné parkování v terénu. Tito lidé byli poučeni a napomenuti a na místě přinuceni k uvedení místa do původního stavu.

Vedoucí skupiny byl pověřen vedením zájezdu SK ZK ROH Metry Blansko do Slovenského ráje, který proběhl o velikonočních svátcích. Dále se zúčastnil Československo - rumunské expedice do pohoří Bihor v Rumunsku. Expedice úspěšně zdolala jeskyni Cetatili Ponoru-lui a navštívila další lokality na krasové plošině Padiš. / viz samostatná zpráva z expedice /.

Naše skupina se významnou měrou podílela na organizaci 1. setkání speleologů v Moravském krasu s mezinárodní účastí a 2. ročníku dálkového pochodu Moravským krasem - Memoriálu RNDr. Rudolfa Burkhardta.

Vedoucí skupiny pracoval celoročně v subkomisi Krasové komise dobrovolný speleologický výzkum, v názvoslovné komisi Krasové komise.

Členové skupiny M. Princ a J. Diviš pracovali na úkolech skupiny TARCUS, která se zabývá fyzikálními metodami výzkumu krasu.

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

Závěrem možno říci, že činnost skupiny v roce 1977 byla menší, než v předchozích letech, ale přesto nebyla zanedbatelná. Výsledky průzkumných a výzkumných prací budou uplatněny v příštím roce, kdy jako SK ZK ROH ZETOR Brno chceme zkvalitnit svoji činnost, zintenzívnit ji a to v přímé úměře k očekávanému zlepšení podmínek k naší práci, k čemuž přispěje vznik České speleologické společnosti.

Hugo H a v e l

vedoucí Spel. skupiny KO MM

V Brně dne 17. 1. 1978

DROBNÉ ZPRÁVY- ORGANIZACE - KORESPONDENCE

Ve Speleologickém věstníku 76/VII mne zaujal článek A. Fakra nazvaný Čtvrt století sestupů do propasti Brázda na Silické planině. Nepamatuji tolik, abych mohl posoudit všechny prezentované informace, rád bych jen něco poznamenal k 33. sestupu. Zúčastnil jsem se i sestupu 18. v roce 1967 organizovaného kroužkem DK KSB; ten je zde pouze suše oznámen, což plně odpovídá dosaženým výsledkům a já jsem se od té doby přestal zajímat o možnosti účastnit se dalších akcí s tímto kroužkem.

Ale k věci: nevím, čím si moje maličkost zasloužila být jmenována za sedmičlenném družstvu tvořeném členy skupiny CERBERUS, ale já odobně o tuto popularitu příliš nestojím, zejména ne na straních výše uvedené publikace. Sestupu se za naši skupinu zúčastnili: E. Tischer, Z. Jelínek, L. Seitzl, M. Čáslavský. H. Vodová a J. Dědina.

Autor článku také zapomněl na reprezentanta další skupiny z Moravského krasu, B. Kouteckého / Kocoura / ze Speleologické skupiny pro výzkum Plániv, o kterém byla zmínka i v reportáži v Mladém světě, uvedené na posledním místě v přehledu literatury,

jež je delší než článek samotný. Přesto se v něm nenašlo místo pro článkuček Brontosaurus v propasti, otištěný v Mladé frontě dne 20. 5. 1975 hned nad zprávou "Odešel speleolog" oznamující náhlé úmrtí RNDr. R. Burkhardta. Zato je zde uveden náš Zpravodaj č. 3-4/75, ve kterém jsme se o našem sestupu do Baralazdše zmínili doslova pouze třemi slovy.

Závěrem své poznámky bych rád, byť s odstupem času a dodatečně, zdůraznil pochopení a přístup vedení TJ Zbrojovka Brno, které schválilo mimo rozpočet - uvolnění finančních prostředků pro uhrázení jízdného lehátkovým vozem na místo a zpět pro všech sedm účastníků akce. Organizace Moravský kras v Blansku tuto akci podpořila dodatečným upozorněním na vyvození patřičných důsledků v případě zjištění, že jsme při sestupu použili materiál přidělený organizací.

Prosím, aby tyto řádky byly považovány pouze za doplnění uvedeného článku / nikoliv za invektivu, jak bývá zvykem v poslední době z jistých míst označovat můj jakýkoliv písemný projev/. Vím, že nikdo nemůže vědět všechno, proto je vhodné případné nedostatky doplnit a uvést na pravou míru, jak již poznamenal ve Zpravodaji 2-3/77 kolega Glozar. Také se domnívám, že fotografie přiložené k článku jednostranně dokumentují zastaralou a překonanou formu techniky sestupů do propastí.

K. Kačmařík.

V sobotu 1. července se koná na Obůrce tradiční Pytlácká noc.

Krasový sborník Český kras I. i II. můžete objednat na adrese:
Okresní muzeum, 266 41 Beroun.

Přestože Zpravodaji věnujeme maximální pozornost, občas nám unikne nějaký překlep nebo při jeho kompletování vypadne strana, je vložená stránka nekvalitní a pod. Pokud se tak už stane a dostanete výtisk s nějakou vadou, vložte ho zpět do obálky, škrtněte svou adresu, vedle napište čitelné ZPĚT a obálku nám poštou vraťte. V nejkratším možném termínu Vám bude zaslán nový výtisk. / termín je ovšem závislý na tom, kdy vybereme poštu ve Veselici, proto to chce trpělivost/. A s překlepy se už musíte nějak vyrovnat sami,

budeme se snažit, aby nám jich unikalo co nejméně.

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

Vybráno z oddílové pošty :

Pedagogická fakulta v Ústí nad Labem

Amatérská speleologická

skupina Cerberus.

TJ Zbrojovka Brno

V Ústí nad Labem dne 29. 3. 1978

Č.j.

Věc: Vedení exkurze posluchačů

geografie PF - poděkování

Děkujeme tímto členům Vaší speleologické skupiny za vedení exkurze našich posluchačů geografie v jeskyních Moravského krasu spojenou s odborným výkladem krasových jevů. Tato exkurze byla pro naše posluchače geografie velmi užitečná, protože byla praktickým přínosem učivu probíranému na přednáškách. Oceňujeme vysokou odbornou úroveň Vašich členů i obětavost při organizačním zajištění exkurze.

Za studentský odbor ČSSZ

Václav Šatava

Za Severoč. pobočku ČSSZ při ČSAV

Dr. Bohuslav Štěpán, CSc,

-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

Ahoj Cerbere !

Mám nesmírnou radost, že se najde alespoň sem tam nějaká skupina, která přes všechny potíže funguje a jak se mi vše jeví, tak docela úspěšně. Na plese v Bozkově se mi dostal do rukou Vaš Zpravodaj 2-3/77 a velmi mne zaujal a náplň Vaší činnosti ve mně vzbudila upřímný obdiv. Vzhledem k tomu, že pracuji ve skupině, která se po tříleté stagnaci snaží opět vzchopit, byl bych Vám nesmírně zauzlován za poskytnutí i ostatních výtisků.

Ahoj a dík !

Drahošlav Křepelka

skupina Týnčany

Výroční schůze Speleologického klubu Brno se konala dne 12. března 1978 v restauraci Na Benátkách za účasti 49 členů a 15 hostů.

Na nové období byli do výboru zvoleni: Jako předseda doc.RNDr. Vladimír P a n o š, CSc, členové výboru: Brünler F., pg.Mayer S., Kačmařík K., Karásek R., RNDr. Ryšavý P., Glozar P., Cigánek S., Moučka Jiří. Náhradníci: MUDr. Urban J., Zahradník P., David J., Musil F.

K tomuto datu má Speleologický klub 236 členů / včetně členů v řízení/. Kolektivními členy klubu jsou: SK ZK ROH ČKD Blansko, SK ZK ROH ADAST Adamov, SK ZK ROH ZETOR Brno, skupina CERBERUS při OT TJ Zbrojovka Brno, TOPAS / 115. zákl. skupina TIS/ a TARCUS / v řízení/.

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

Sledujte pravidelně naši vývěsku na Josefské ulici naproti prodejně Krystal. Schůzky jeskyňářského oddílu, členů výzkumné skupiny i ediční rady Zpravodaje každou poslední středu v měsíci v 19,30 hod. v klubovně na Stadioně, Leninova 42/44 Brno. Hosté vítáni.

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

Jediná česká ledová jeskyně je ve znělcovém Suchém vrchu / zvaném také Lysá hora / v Lužických horách na severu Čech. Tato jeskyně je v podstatě puklinou se dvěma chodbami dlouhými po deseti metrech. Její prostor je zaklenut nakupenými skalními bloky a je níže než vchod, což právě umožňuje - spolu s dalšími okolnostmi - udržení studeného vzduchu v podzemí a tím i tvorbu ledových povlaků na stěnách.

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

Zaledněné podzemní prostory jsou také na Karlovarsku, nejsou však přirozeného původu. Vlčí jámy u Horní Blatné jsou pozůstatkem středověkých dolů na cínovou rudu. Tvoří je dvě úzké průrvy až 25 m hluboké a délky kolem 200 m. Jedna z nich, Ledová jeskyně, má podobné podmínky jako znělcová přírodní ledová jeskyně v Lužických horách a proto se v ní vytvářejí ledové kůry a rampouchy. Prostor Vlčích jam je nyní chráněnou přírodní památkou a součástí naučné stezky, která v okolí Horní Blatné byla zřízena.

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

První velká biospeleologická laboratoř, dodnes největší na světě vznikla již v roce 1958 ve Francii. Prof. Jeanel ji umístil v jyni Moulis na úpatí Pyrenejí. Pracuje zde celý štáb vědců zabývajících se výzkumem života jeskynní fauny, a to nejen z jeskyní pyrenejských. K nejznámějším pokusným zvířatům patří macaráci, kteří laboratoř proslavili když zde již v počátcích pokusů byli poprvé uměle odchováni z vajíčka až do dospělosti.

-o-o-o-o-o-o-o-

VI. sraz jeskyňářů NDR se bude konat ve dnech 7 - 10. září t.r. v Rübelandu v NDR.

-o-o-o-o-o-o-o-

Vzpomínka na tragicky zemřelé jeskyňáře Jiřího Šlechtu, Milana Šlechtu a ing. Marka Zahradníčka se koná tradičně poslední srpnovou sobotu /t.j. 26. VIII. t.r./. Sraz je v 17 hod. u jeskyně Michalky.

-o-o-o-o-o-o-o-

Z P R A V O D A J 1 / 78

Příspěvky a korespondence zasílejte na adresu :

C E R B E R U S

amatérská jeskyňářská skupina

V E S E L I C E 52

679 3 S L O U P v Moravském krasu
okres Blansko

telefon Blansko 924 22

O B S A H :

Karel Kačmařík :

Nagelova propast ve Sloupských jeskyních

Hugo Havel :

Propasti Sněžná a Nad kotlinami v polské části Vysokých

Pavel Glozar :

Deset let průzkumu jeskyně Piková dáma

Nejhlubší propasti ve světě

Hugo Havel :

Výroční zpráva Speleologické skupiny KO MM za rok 1977

Drobné zprávy - organizace - korespondence

Brno, duben 1978

Povoleno NVmB dne 12. 4. 1978 pod č. 29.

Jeskyňářský oddíl OT TJ Zbrojovka Brno, Leninova 42/44,
Brno.

N E P R O D E J N Ě